

Welke fotoboeken zijn het meeste waard?

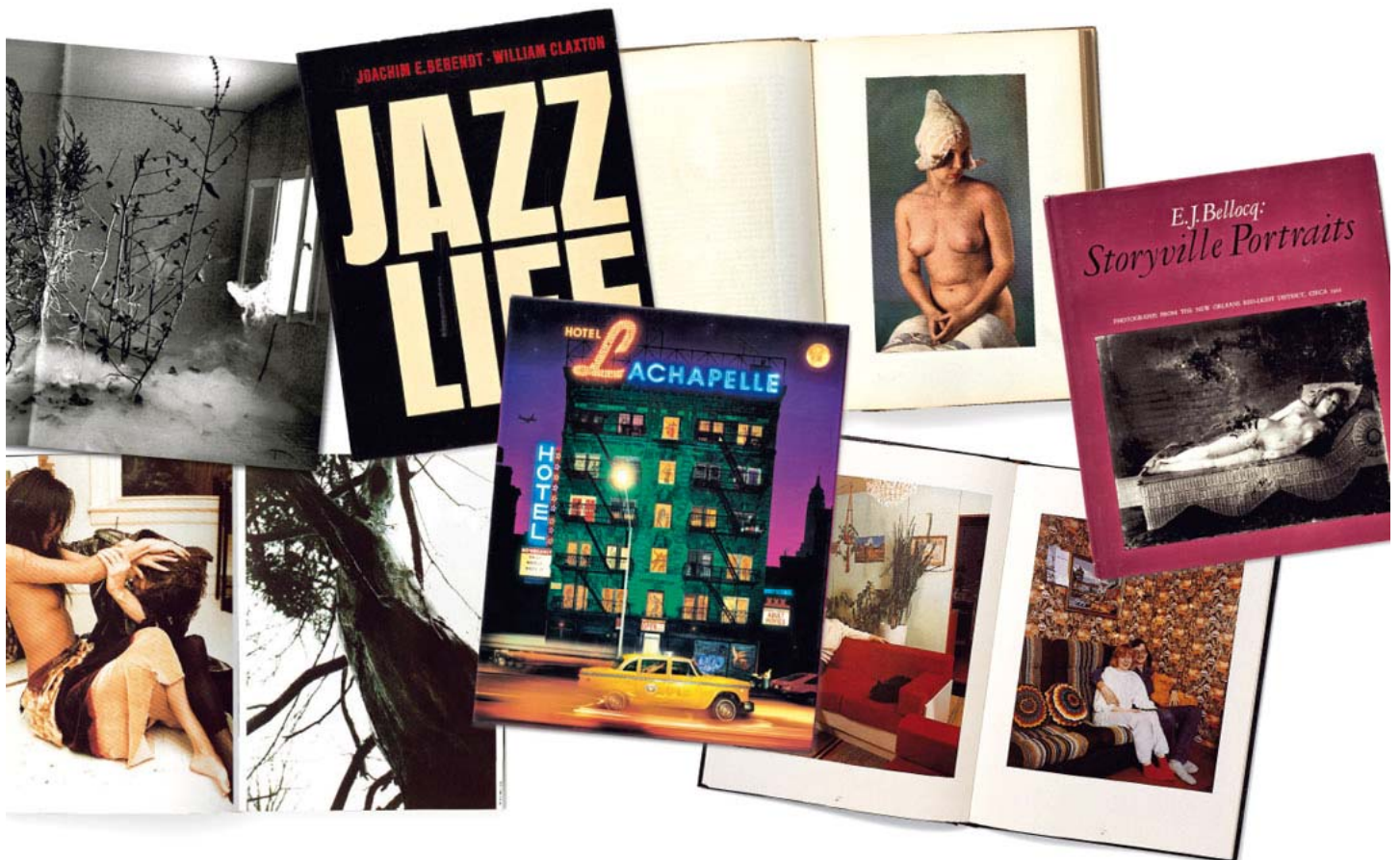
GREATEST HITS

Nooit eerder, lijkt het, werden er zoveel fotoboeken uitgegeven. Zeldzame exemplaren uit de Verenigde Staten, Japan of Nederland zijn intussen hun gewicht in goud waard. Maar lang niet elk fotoboek heeft een toekomst.

DOOR JESSE BROUNS

OP PAPIER

Het regent dezer dagen fotoboeken. Over van alles en nog wat. De greatest hits van min of meer beroemde fotografen. Heruitgaven van oude klassiekers en fotoboeken óver fotoboeken. Er is smaakvol naakt (of niet, smaken verschillen), zoals in het handvol bundels dat Karl Lagerfeld sinds 2008 heeft gewijd aan zijn grote muze, de voormalige helikopterfabrieksarbeider Baptiste Giabiconi. En verder: celebrity's, natuurschoon, huisdieren, de toestand in Noord-Korea, de nieuwste Chinese megalopolis. Het spreekt vanzelf dat niet elk fotoboek voor eeuwig en altijd is bedoeld. Het merendeel heeft ook niet die prentie en eindigt vroeg of laat op de storthoop, in ramsjwinkels, of raakt in het beste geval vergeten op zolder.

De boeken die blijven zijn niet altijd de boeken waarvan je dat op het eerste gezicht zou verwachten. Een vuistdikke, onberispelijk

gedrukte monografie van een grote vedette heeft vaak minder potentieel als verzamelobject dan een met nietjes aan elkaar gehechte stapel fotokopieën van een getalenteerde jonge fotograaf. Het komt er alleen op aan de juiste fotograaf eruit te pikken. Maar omdat er tegenwoordig zoveel wordt gepubliceerd ligt dat natuurlijk niet voor de hand. Wie zich goed informeert, raakt al een eind ver.

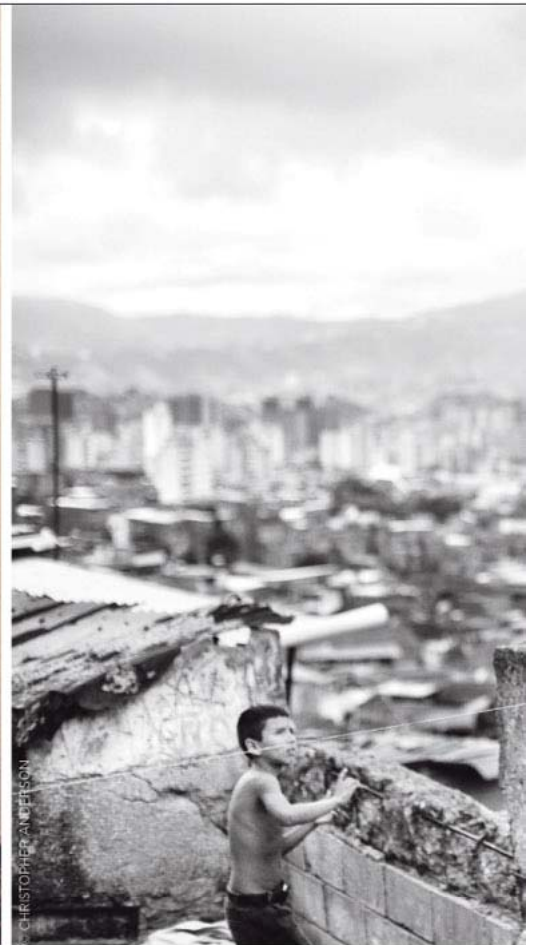
32.712 EURO

Een schoolvoorbeeld van zo'n kleine, destijds min of meer onopgemerkt gebleven uitgave is *Kiroku*, het eenmans tijdschriftje waarvan de Japanse fotograaf Daido Moriyama in de vroege jaren zeventig niet meer dan een handvol nummers heeft uitgegeven, telkens in een oplage van driehonderd exemplaren. Een Londen boekenantiquariaat verkoopt ze momenteel in een pakket: 32.712 euro voor de vijf nummers. Moriyama is, samen met Araki, de bekendste fotograaf uit Japan. Ze worden er beiden verafgood en Moriyama heeft enkele

jaren terug de draad opnieuw opgepikt. *Kiroku* verschijnt opnieuw om de drie maanden, in België is het af en toe te vinden in de boekwinkel van Bozar. De oude nummers uit de seventies zijn in 2009 heruitgebracht in een mooie kافت. Maar die editie is intussen ook al niet meer te vinden, tenzij voor een fors bedrag. Zulke fenomenale bedragen voor tweedehandsboeken zijn een eerder recent fenomeen: een pervers gevolg van het succes van een aantal naslagwerken waarin voor het eerst de nadruk is gelegd op het belang van drukwerk voor de fotografie. Tien jaar geleden verscheen, in een beperkte oplage, *The book of 101 books*, een overzicht van de honderd belangrijkste fotoboeken van de twintigste eeuw, samengesteld door Andrew Roth, een Amerikaanse galeriehouder en uitgever. Drie jaar later volgde het eerste volume van *The photobook: a history*, een gelijkaardige, meer uitgebreide geschiedenis van het fotoboek door Martin Parr en Gerry Badger. Parr, allicht de beroemdste Britse fotograaf van zijn generatie, bezit een van de ►

© ANDREW ROTH

© CHRISTOPHER ANDERSON

■ Een tweelingfoto van de Amerikaanse Diane Arbus uit 'The book of 101 books'.

- belangrijkste privécollecties van fotoboeken ter wereld. *The photobook* is zijn persoonlijke, subjectieve selectie uit die verzameling: een mix van klassiekers en boeken die tot dan toe eerder obscuur waren gebleven.

Met de twee, bijzonder goed ontvangen delen van *The photobook* (er zou dit jaar een derde deel verschijnen) kreeg het genre een eigen canon. Resultaat: de door Parr en Badger uitgekozen boeken werden bijna onmiddellijk naar een ander, hoger niveau getild. Het fenomeen kan je vergelijken met wat de voorbije twintig jaar is gebeurd in de designsector. Het meubilair van een ontwerper als Jean Prouvé kon vroeger vaak gewoon tussen het huisvuil worden opgepikt. Nu heeft het kunststatus, met naventante prijskaartjes. Oud designmeubilair wordt heruitgegeven, en er worden veiligingen aan gewijd: twee evoluties met duidelijke parallellen in de wereld van het fotoboek.

KOOPJES BIJ COLETTE

Tijdens de koopjes bij Colette, de stijlsupermarkt in Parijs, kocht ik in 2003 een exemplaar van *Trying to dance*, een boek van de Zweedse culturfotograaf J.H. Engström. Parr en Badger kozen dat boek in hun geschiedenis als voorbeeld van een recent meesterwerk. Ik

herinner me dat ik het boek bij Colette eerst over het hoofd had gezien, en dat ik het uiteindelijk heb meegenomen op aanraden van de verkoper. Ik heb er die dag tien of vijftien euro voor betaald. Even zoeken op Abebooks.com leert dat er momenteel slechts een handvol exemplaren van *Trying to dance* in omloop zijn, terwijl de oorspronkelijke oplage toch tweeduizend exemplaren was. Het goed-

Op het internet krijgen fotoboeken meer aandacht dan in de gedrukte pers ooit het geval was

koopste kost meer dan duizend dollar, het duurste meer dan tweeduizend vijfhonderd dollar. Je kan je natuurlijk afvragen of iemand ooit echt zoveel geld zal neertellen voor een boek van de nu ook weer niet enorm beroemde J.H. Engström, laat staan voor mijn exemplaar. Maar voor wie geluk heeft, er vroeg bij is, of er een neus voor heeft, dragen dergelijke dolle prijzen bij tot het verzamel-

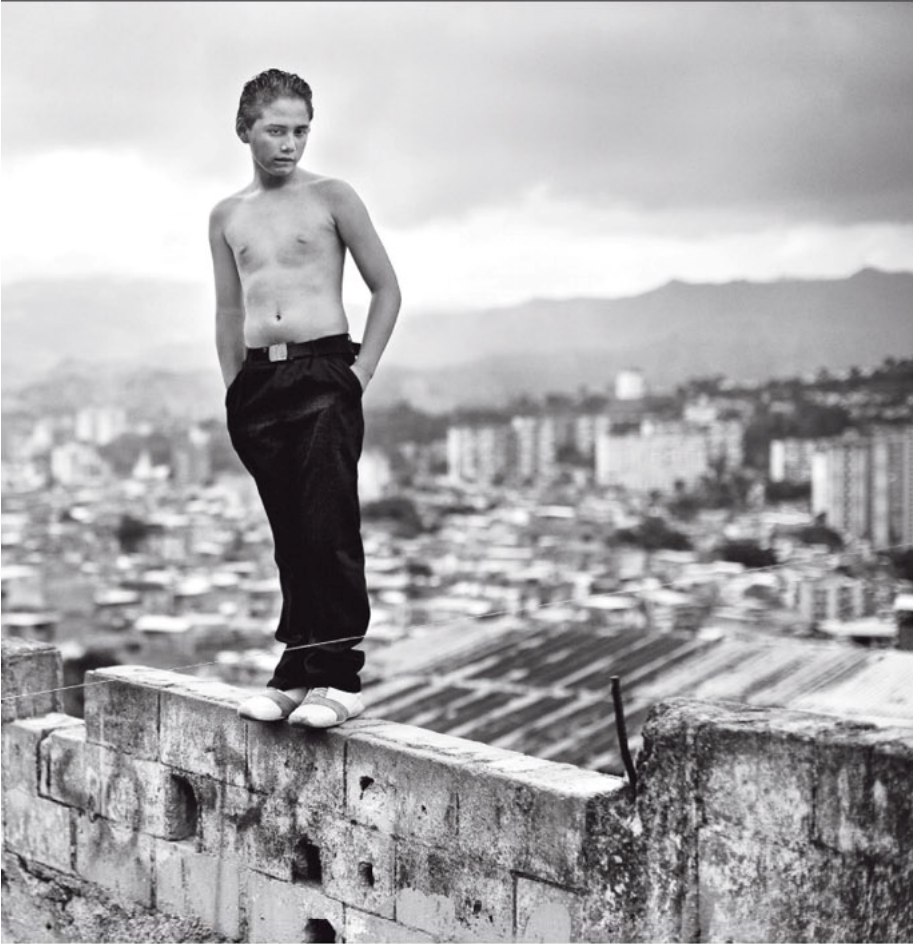
plezier. Wie speelgoedtreintjes verzamelt ervaart allicht precies dezelfde sensatie.

Het internet is voor het fotoboek een zegen. Met de zoekmachine van Abebooks.com, dat wereldwijd de voorraden van grote en kleine boekenantiquariaten uitpluist, raadpleeg je in een vingerknip de financiële waarde van een boek. Je leert er ook veel van. Welke soort boeken veelgezocht zijn (limited editions, liefst gesigneerd), en welke niet (klassieke monografieën doen het vaak niet zo goed, al zijn er uitzonderingen). Het internet heeft er ook voor gezorgd dat fotoboeken meer aandacht krijgen dan in de gedrukte pers ooit het geval was, met een waslijst gespecialiseerde websites en blogs.

VUILE DUIMEN

Online liggen de prijzen vaak lager, als de verzendingskosten een beetje meevallen. Het fotoboekgenre heeft een handvol erg goede, toegewijde shops, zoals Dashwoodbooks.com in New York of Schaden.com in Keulen. Gaat het fotoboek ooit digitaal? Zeker, al duurt het allicht nog even voor we massaal boekenrekken kunnen dumpen. Eind maart verscheen het eerste fotoboek als een app: een virtuele versie van *Capitolio*, het uitstekende, vorig jaar verschenen boek van Magnum-fotograaf Christopher Anderson over Caracas onder het

DMM

■ Een beeld uit 'Capitolio' van Magnum-fotograaf Christopher Anderson, het eerste fotoboek voor de iPad.

regime van Hugo Chávez. Het boek is nu aangevuld met een gefilmd interview en niet eerder gepubliceerde foto's. Ik kan me inbeelden dat het doorbladeren van een fotoboek op je iPad een aangename kijkervaring kan zijn. Maar in feite is het iets helemaal anders. Geef mij maar de ouderwetse boekenwinkels: het keldertje van Dashwood Books in New York, Le Bal en Yvon Lambert in Parijs. En een handvol gespecialiseerde zaken in Tokio, met op kop het op de derde verdieping van een appartementsgebouw weggestopte Sokyusha: je bent een fotoboekkenner, of je bent het niet. België heeft op dit moment geen enkele gespecialiseerde zaak, en het aanbod in het handvol kunstboekenwinkels blijft vaak beperkt tot bestsellers van grote uitgeverijen. De boekwinkel van Bozar in Brussel heeft vaak een interessante keuze, en in Antwerpen maakt de conceptstore Ra een kleine maar goede selectie. De grote troef bij ons zijn tweedehandszaken: De Slegte in heel Vlaanderen, en Pêlè-Mêlè in Brussel en Waterloo. Heel sporadisch kan je er geluk hebben. Voor recente uitgaven en limited editions zijn evenementen de beste keuze: het International Photobook Festival van Kassel (Duitsland), een soort Star Trek-conventie voor boekenliefhebbers (dit jaar van 1 tot 5 juni). Of Paris Photo, de belangrijkste fotobeurs ter wereld, met de onafhankelijke

nevenmanifestatie Offprint, die in november zijn tweede editie kent.

ENKELE STANDAARDREGELS

De vuistregel bij kunst aankopen geldt ook voor boeken: koop alleen wat je zelf mooi of interessant vindt. Boeken hebben het voordeel dat ze nog relatief betaalbaar zijn. Bovendien is de kans eerder klein dat je er écht rijk mee wordt. En de typische valkuilen kan je met wat gezond verstand makkelijk vermijden. Een duur boek is niet noodzakelijk een goed boek. Een goede fotograaf maakt niet altijd goede fotoboeken. Al zit je met sommige namen altijd goed: Alec Soth, bijvoorbeeld, of Ryan McGinley. Een kleine oplage is bijna altijd beter dan een grote. Maar een limited edition van duizend exemplaren klinkt exclusiever dan het is: een doorsnee fotoboek verkoopt veel minder. Denk eerder 250 exemplaren, of zelfs 50. Het boek met de kleinste oplage in mijn verzameling is een met de hand bewerkte limited edition van *Out of ark*, van de bijzonder getalenteerde jonge Japanse fotografe Yumiko Utsu. Vier exemplaren heeft ze ervan gemaakt. Grafiek, vorm, papier, druktechniek en/of concept zijn in sommige gevallen belangrijker dan de foto's. Je verzamelt boeken, geen prints. Maar dat komt nog wel. ■

MUST-HAVES

- *The photobook* van Martin Parr en Gerry Badger (in twee delen) is een essentieel instrument voor de debuterende fotoboekenverzamelaar. Verschenen in 2004 en 2006, maar nog makkelijk verkrijgbaar. Een uitgave van het Britse Phaidon.
- Ook handig is het pas bij Taschen verschenen *Photographers A-Z*, een alfabetisch overzicht van de belangrijkste fotografen van de twintigste eeuw. Samengesteld door Hans-Michael Koetzle.
- *Larry Clark: Kiss the past hello*: de op 3.500 exemplaren gedrukte catalogus van de recente overzichtstentoonstelling van Larry Clark in Parijs zit verpakt in een stevige kartonnen doos en gaat vergezeld van een poster. Officieel uitverkocht, maar met een beetje geluk nog te vinden. Uitgegeven door Simon Lee/Luhring Augustine.
- *Stephen Gill: Coming up for air*: Gill is een van de sterkste jonge Britse fotografen. Zijn boek *Hackney Whick*, gefotografeerd op de plek waar volgend jaar de Olympische Spelen worden georganiseerd, is intussen een fortuin waard. *Coming up for air*, een beeldverslag van een reis naar Japan, is nog verkrijgbaar. Elk omslag is met de hand beschilderd, en dus verschillend. Uitgegeven door Nobody.
- *My grandma was a turtle* van Cuny Janssen. De Nederlandse fotografe mengt meestal kinderportretten met landschappen en heeft de voorbije vijf jaar een handvol prachtige boeken uitgebracht. In *My grandma was a turtle* zijn de foto's met de hand in het boek vastgekleefd. *Amami*, haar vorige boek, is al even bijzonder. Uitgegeven door Snoeck.
- *Blue Zines*. Doe-het-zelf uitgeverijtjes zijn voor verzamelaars *hit or miss*. Een aantal zelf uitgegeven boekjes wordt allicht legendarisch, maar welke? Het Franse uitgeverijtje Je Suis une Bande de Jeunes brengt de reeks 'Blue Zines' uit: kleine, in zwart-wit gekopieerde boekjes met een blauwe kift waarop een originele print is gelijmd. Oplage: 50 exemplaren. Snel bestellen via jesuisunebandedejeunes.com of Facebook is de boodschap.
- In België verschijnt slechts nu en dan een boek dat internationaal weerklinkt. Carl De Keyzer, Stephan Vanfleteren en Harry Gruyaert zijn de grootste namen. *z.Z(t)* van Dirk Braeckman is een gecertificeerde klassieker. Gespecialiseerde uitgeverijen zijn dun gezaaid. Al is Lannoo veel ambitieuzer dan enkele jaren geleden (met boeken van De Keyzer en Vanfleteren), en mikt het nieuwe, in koffietafelboeken gespecialiseerde huis Lido op fotografie om een internationale reputatie op te bouwen. De interessantste uitgeverij is in ons land allicht het kleine, ietwat obscure Brusselse huis Le Caillou Bleu.

